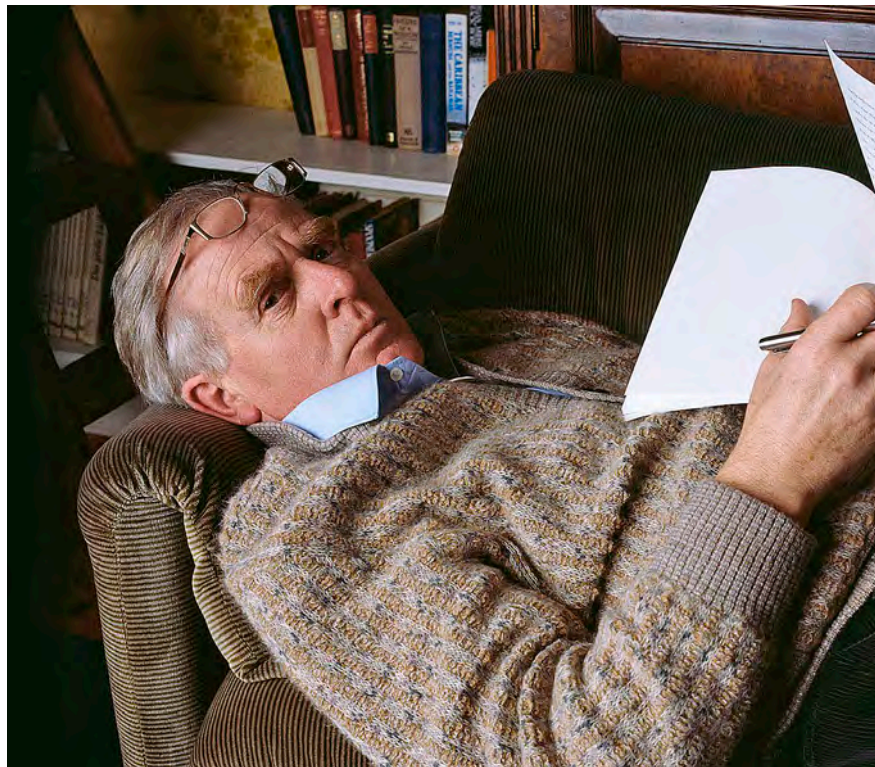

El passat 12 de desembre, a causa d'una pneumònia, moria a 89 anys, al comtat anglès de Cornualles, David John Moore Cornwell, l'home que passarà a la història de la literatura amb un pseudònim distingit i afrancesat, John Le Carré. Antic agent d'intel·ligència abans que autor d'èxit, home d'una trajectòria literària i personal polièdrica, l'autor de la mítica 'L'espia que tornava del fred' va mantenir fins al final una relació de més de mig segle amb el seu segell català, Edicions 62.

La llarga relació catalana del tòtem de les novel·les d'espies

Per Xavier Aliaga / @xavialiaga

Com passa amb totes les personalitats de gran tonatge i vida fructífera, John Le Carré va travessar fases existencials ben diferents. D'estudiant que espia-va les activitats esquerranes dels seus companys a autor consagrat que denunciava els estralls del capitalisme salvatge a Rússia o els abusos a Àfrica de les empreses farmacèutiques. De meritori a qui l'MI5 encomanava treballs poc estimulants com la vigilància en els 50 d'un moribund Partit Comunista Britànic a escriptor que va aprofitar el seu coneixement dels serveis secrets per bastir una brillant carrera literària.

Una figura polièdrica, que va deixar una autobiografia sucosa, *Volar en cercles*, 2016 [vegeu número 1693 d'aquesta revista], sobretot pel que fa a qüestions personals com la tortuosa relació amb el seu pare. Alhora, unes memòries una mica garrepes, plenes d'omissions i el·lipsis. Un

volum amb entrades i fragments prèviament publicats en *The New Yorker* o *The Observer*, que mostraven els molts diferents perfils de l'autor d'alguns dels millors *best-sellers* de qualitat de la centúria passada, plens de subtileza i saviesa narrativa. Benzina inesgotable per a adaptacions de cinema i televisió, a càrrec de directors com Martin Ritt, Sidney Lumet o Fernando Meirelles. I que podrien haver estat un grapat més d'haver prosperat projectes amb Fritz Lang o Stanley Kubrick.

Producció literària, lògicament, no sempre de la mateixa volada, com ara quan va recuperar en una de les seues darreres novel·les, del 2018, *El llegat dels espies* [consulteu número 1756 d'EL TEMPS]: la fugaç reaparició del mític agent George Smiley no feia justícia al llegat. *Un home decent*, la novel·la que feia 25 en la seua trajectòria, del 2019, tancava amb dí-

gits imparells però redons el repertori abans de morir.

Le Carré tenia una aura enigmàtica molt britànica. Un home al·lèrgic a entrevistes i reconeixements, que jugava a una certa ambigüitat i una mirada moral. Però sobre Le Carré també hi ha certes. La primera, com deia *The Guardian* en el seu obituari, que “va elevar la novel·la d'espies a un nou nivell de serietat i respecte”. Va vestir un subgènere amb els hàbits de l'alta literatura. L'altra, en una clau més casolana, té a veure amb la fidelitat que va guardar durant més de mig segle al seu segell català, Edicions 62, editorial que li va publicar el 1966 *Un crim de qualitat* en “La cua de palla”, dirigida per Manuel de Pedrolo. El llibre 41è en el catàleg d'aquesta mítica col·lecció.

Quasi tot Le Carré en català

A partir d'*Un crim de qualitat*, Le Carré es converteix en un dels autors més publicats en el tram final de “La cua de palla”, engedada el 1963 i clausurada el 1970. En ella veuen la llum en la nostra llengua algunes de les novel·les essencials dels inicis, *El mirall dels espies*, *L'espia que tornava del fred* i *Trucada per al mort*. Malgrat que es renuncia a la col·lecció per motius econòmics, el segell dirigit per Josep Maria Castellet va continuar publicant l'obra de l'anglès.

En total, més d'una vintena de títols, recorda l'actual directora d'Edicions 62, Pilar Beltran, la qual cosa que significa que tret “d'algun títol solt”, pràcticament tot Le Carré es pot llegir en català. “La noia del tambor”, diu Beltran en referència a *The little drummer girl*, del 1983, “encara no existeix en català, però ens ho estem plantejant”. “La veritat és que des que estic jo, del 2002 fins ara, la relació amb els seus agents ha estat molt bona. I amb Le Carré també”, diu l'editora. Mig segle de relació contínua i ininterrompuda no molt habitual en un mercat on hi ha moltes fluctuacions: en castellà, per no córrer molt, l'obra de Le Carré va passar de ser publicada per Plaza & Janés a Planeta.

Beltran, en tot cas, elogia la decisió de Pedrolo i Castellet d'incorporar Le Carré al catàleg. “*Chapeau* per a ells, perquè en aquell moment es van adonar que hi havia un autor jove que valia la pena. Quan jo vaig entrar, era més fàcil. Així i tot, és molt poc freqüent una fidelitat mútua com aquesta. Com a editora actual, estic contentíssima d'haver pogut continuar publicant-lo”, rebla.

La responsable d'Edicions 62 va coincidir un parell de vegades amb Le Carré. El defineix com “un home encantador i afable, superhumil”, i apunta que la relació amb el segell ha estat més estreta del que cabria suposar d'un escriptor de fama mundial i la seua editorial en una llengua minoritzada. “Quan Edicions 62 va complir el 50è

aniversari, el 2012, ens va escriure un text de felicitació molt maco en el qual parlava de la importància de llengües com el català”, rememora. A banda d'això, una neta de l'escriptor va estar fent estudis artístics a Barcelona. “L'editorial era com una mena d'enllaç amb la seva neta”, afegeix. També conta Beltran com un dels fills de l'escriptor, productor de cinema, va elogiar i es va interessar per algunes de les cobertes en català de les novel·les del pare. Comptat i debatut, “hem estat editors, però amb contacte”.

A banda d'això, Le Carré va escriure el 2013 un pròleg inèdit per a l'edició commemorativa del 50è aniversari de la publicació en català de *L'espia que tornava del fred*, en què relata l'escriptura del llibre quan encara era funcionari d'intel·ligència amb una tapadora a Bonn. “Era un secret per als meus companys de feina, i la major part del temps per a mi mateix. Havia escrit un parell de novel·les, necessàriament amb pseudònim, i l'organització per a qui treballava m'havia donat el vistiplau per publicar-les. Després de pensar-ho molt, també van donar el vistiplau a *L'espia que tornava del fred*. Encara avui no sé què hauria fet si no me l'haguessin donat”, explicava l'escriptor.

Pel que fa a la significació literària, Beltran posa èmfasi en “la importància que Le Carré atorga a la construcció del relat, iniciant les històries *in medias res*, la qual cosa comporta una exigència lectora. No es tracta de best-sellers lineals; no volia fer les coses evidents”. Amb tot i això, “per a mi hi ha una cosa important que fa que Le Carré estigui en una altra categoria superior: li interessava la dimensió moral que hi havia al darrere de les trames”.

Beltran també destaca l'esforç de documentació. Com contava l'escriptor en les seues memòries, en *El talp* va cometre una errada a propòsit d'un pont en Hong Kong que no sabia que existia. Llavors, es va fer jurar que visitaria tots els escenaris de les seues novel·les. “Podia passar-se fins a dos anys viatjant abans de fer una novel·la, anant als llocs que volia tractar per documentar-se. Feia molta feina”, apunta l'editora. “També és cert que podia viure d'això, i vivia molt bé, la qual cosa li donava temps per dedicar-s'hi a fons”, assenyala.

Parlant, finalment, de la seua darrera etapa professional i vital, l'editora elogia la decisió d'entrar “en temes importants i fer-ho a fons”, però adverteix també que Le Carré “estava molt pessimista”. “Per a algú que havia vist esfondrar-se el mur de Berlín, passar a l'època del Brexit i de segons quins dirigents polítics, el posava de mal humor. No era una persona en absolut acomodaticia”, abunda. “Certament, el trobarem a faltar”, conclou l'editora catalana d'un autor que és ja un mite. ●